

(המשך מעמוד 67)

לט עם חתולים והתלככה, ופחדה לספר את האמת, פן יכעסו עליה? א"כ אני יכול לדעת שהילדה הזאת בת ה-8 לא היתה באותו מצב נפשי והמציאה איוה סיפור דימיני, וכך סיבכה בן-אדם חסר-אונים במישפט פלילי."

אשתו של השופט חשבה לרגע ואחר כך שאלה: "אבל חוקר-הנוער ראתה את הילדה והיא העידה במישפט. מה היא אמרה על הילדה ועל מצבה הנפשי?"

השופט חיך ואמר: "נגעת בדיוק בנקודה. הבעיה היא שעל פי פסק-דין חריש אסור לי לקבל את התרשמותה של חוקר-הנוער מהילדה, ועל-פי לדון את העדות כפי שהיא נמצאת לפניי." האשה חשבה רגע ואמרה: "אבל זה לא הגיוני, אומנם בגלל ההגנה על קטינים נוהגים שלא להביא קורבנות קטינים של מעשים מגונים לבית-המישפט, כדי למנוע מהם את הטרומה של חזרה על המיקרה לפני אנשים זרים. לכן המחוקק מינה חוקר-הנוער, שהיא תגבה את העדות ותתשם ממנה. אבל אם אתה לא רואה את הילדה ולא יכול לקבל את התרשמותה של חוקר-הנוער, הרי אתה שופט רק על פי ניירי זה לא נראה לי הגיוני."

השופט פהק ואמר: "זו בדיוק הנקודה. אומנם יש צורך בסיוע לעדות של קטין, ויש לי סיוע בתיק, על פי דיוכיהן של שתי הילדות שעזבו את המחסן וראו את הילדה מתכופפת, ושל השרת של בית-הספר, שנכנס למחסן וראה את הילדה כשהיא כפופה והפועל נוגע ברגליה. אבל הוא חזר בו מעדותו, ואחר כך שוב חזר בו, ואמר כי הנאשם ניסה להשפיע עליו לשנות את עדותו."

"בכל זאת, כל התיק בנוי על עדותה של הילדה."

"בוא, נלך לישון, בבוקר תראה את כל הדברים באור בהיר יותר," אמרה רינה, והשניים הלכו לישון.

למחרת, כאשר חזר השופט מבית-המישפט, הציץ בתיבת-הדואר ונטל את חבילת המכתבים והעיתונים שהיו בה. בין החומר המודפס גילה גם את החוברת האחרונות של פסק-דין של בית-המישפט העליון. הוא עיין בהן בחטף ופיתאום עצר. פסק-דין אחר כאילו נכתב במיוחד עבורו.

"רינה, הוא קרא בשימחה לאשתו, 'תראי איוה מזל, בית-המישפט העליון דן שוב בסוגיה של חוקר-הנוער ושינה את ההלכה. אני יכול להסתמך על התרשמותה של החוקרת! כעת אוכל לכתוב את פסק-הדין בלי לבטים'."

ניחוח מישפטי

די להגן על ילדים וקטינים שהם קורבנות של עבירות-ימין. מאפשר החוק כי הקטין לא יצטרך להעיד בעצמו בבית-המישפט. עדותו הנגבית על-ידי חוקר-הנוער מוסמך, יכולה להיות מוגשת לבית-המישפט. והיא ראויה להתקבל בלי שבית-המישפט אפילו יראה את הקטין.

סעיף 9 לחוק תיקון דיני הראיות (הגנת ילדים), תשס"ו-1955, הוא הקובע דרך זו לראיה, שהיא מיוחדת במינה בדיני-הראיות שלנו. שכן, הנוהג הרגיל הוא שבית-המישפט צריך לראות ולשמוע את העד, להתרשם כיצד הוא עומד בחקירה ראשית וחקירה נגדית, וכיצד הוא מספר את סיפורו בבית-המישפט.

הרצון לחסוך מילדים נפגעים את הטרומה הנוספת של הופעה בבית-המישפט גם לכך, שבית-המישפט נמצא בעצם בערפל לגבי אישיותו של הקורבן, והוא שואב את כל ידיעותיו והתרשמויותיו על הקטין מפיו של חוקר-הנוער.

לגבי קבילות התרשמותו של חוקר-הנוער קיימות בפסיקה היש-ראלית שתי גישות. יש גישה האומרת, כי חוקר-הנוער הוא מכשיר בלבד לגביית העדות ואיננו יכול לשמש גם כשופט עוזר. לכן אין לקבל את

התרשמותו מאישיותו של הקטין, מהימנותו וכושר דימינו.

על פי הגישה הזו, התרשמותו של חוקר-הנוער איננה רלוונטית לבית-המישפט, אשר צריך לשפוט על-פי העדות הערומה, כפי שהוגשה לבית-המישפט. זו היתה הגישה הראשונית לבעיה, ומייצגים אותה פסקי-הדין ע"פ 192/56, יהודאי נגד היועץ המשפטי, פד"י י"א 365. שם החליט השופט משה לנדוי (כתוארו אז), כי "בנוסף החוק אין כל רמז לכך שמלאכת השופט נמסרה לחוקר-הנוער גם במובן זה שחוקר-הנוער יביע את דעתו על מהימנות הילד, ושהשופט יסתמך בנידון זה על דעתו של חוקר-הנוער."

אולם גישה זו לא נראתה הגיונית לשופטים רבים ולמישפטים אחרים. פרופסור הרנון, בספרו על דיני הראיות, הביע דעתו כי נראית לו יותר האפשרות לקבלת הערכת העדות מפי חוקר-הנוער, מאשר התעלמות מחוות-דעת זו, והסתמכות על הפרוטוקול היבש של העדות בלבד.

ואומנם, כאשר נידונה השאלה שוב לפני בית-המישפט העליון, בע"פ 421/71 מימרון נגד היועץ המשפטי, פד"י כ"ו (1) 281, הביעו השופטים העליונים את דעתם כי יש להסתמך גם על התרשמותו של חוקר-הנוער מהימנותו.

הדעה הזו התחזקה בפסק-דין 433/77 מדינת ישראל נגד חגיג, כאשר כתב השופט חיים כהן: "אין לעניין מהימנותה של עדות שנגבתה על ידי חוקר-הנוער ראייה חזקה וטובה יותר מאשר התרשמותו של חוקר-הנוער וחווית-דעתו על הילד שחקר. על מידת הבחנתו, על כושר הסי-תכלותו, על מעוף דימינו ועל שלב התפתחותו השיכלית."

זו נותרה הדעה השלטת בפסיקה עד לפני זמן קצר, כאשר השופט אברהם חלימה הפך שוב את ההלכה על פיה. בפסק-דין ע"פ 532/82 פייבר נגד מדינת ישראל, פ"ד ל"ז (3) 243 קבע השופט חלימה, כי יש טעם לפגם בהכללת חוות-דעתו של חוקר-הנוער על הילד לעניין מהימנות העד.

הפסיקה הנ"ל על התפוכותיה נסקרה היטב בפסק-דין מעניין, שנתן שופט השלום התל-אביבי יורם גלון לפני זמן קצר. עובדות המיקרה היו דומות מאוד לאלה שבסיפור לעיל. כאשר ניתח השופט את הפסיקה מצא, כי הוא כבול בהלכותו של השופט העליון חלימה, ועל כן לא יוכל להסתמך על דעתה של חוקר-הנוער לגבי מהימנות הילדה המתלוננת.

הוא הביע את דעתו, כי גישה זו מקשה על השופט וכי יש לו הירדור-כפירה בקשר אליה. הוא העלה את הטענה, כי במיקרה שעדות הילד המתלונן נשמעת אמינה והגיונית, אך חוקר-הנוער מתרשם כי יש כאן עלילה שלמד הילד היטב בעל-פה, לא יוכל להעיד על כך בבית-המישפט. השופט ישרא כבול בעדות הקטין ללא אפשרות לסור ממנה ויגרם עוות-דין.

השופט גלון הביע את דעתו, כי הוא מעדיף את גישתו של השופט חיים כהן, אך מצא עצמו כבול בפסיקה החרישה של בית-המישפט העליון. המחייבת אותו על-פי חוק יסוד: השפיטה, סעיף 20.

בפסק-דין זה ת"פ. ת"א 5061/83, קיבל השופט גלון בכל זאת את טיעוניה של התובעת המישטרית, רקפת כרמון, והרשיע את הנאשם במעשה מגונה. אולם זמן קצר אחרי מתן פסק-הדין בבית-המישפט השלום, שוב שונתה בבית-המישפט העליון ההלכה לגבי חוקר-הנוער.

הנשיא מאיר שמגר, בפס"ד טרוראשוולי נגד מדינת ישראל, פד"י ל"א 659, קובע כי ההחלטה הסופית היא תמיד ביד השופט, והוא איננו מעביר את סמכותו זאת לחוקר-הנוער. אולם אין כל סיבה שהשופט לא ישאב אינפורמציה מהחוקר, שנפגש עם הילד והתרשם ממנו. **אילנה אלון**

